

Spis treści

Przedmowa do wydania polskiego 13

Przedmowa 15

Słowo wstępne i podziękowania 17

Część I Siatka pojęciowa i tło historyczne 23

1 Rozdział 25

Wstęp 25

Cele, metody i sposoby analizy 27

Państwa wciąż w grze 29

Kluczowe pytania 31

Studia o granicach: interdyscyplinarna nauka

rozwijana od blisko 50 lat 33

Jak wiele jest granic? 35

Członkowie ONZ i stowarzyszenia ludności rdzennej 36

Czy granice znikną? Mało prawdopodobny scenariusz 36

Zarys treści rozdziałów 37

2 Rozdział

Geografia, mapy, oraz „Inni” w ujęciu historycznym 41

O mapach i doktrynie powstrzymywania:

jak wizualizujemy przestrzeń 42

Edukacja geograficzna 43

Zniekształcenia mapy 44

Ludy tubylcze 46

Poszukiwacze przygód, dzienniki podróży i fotografie:

poszukiwanie i wytwarzanie „Innego” 50

Podróżnicy w XVIII i XIX w. 50

Czasopisma, filmy i kultura popularna 52

Imperializm, imperia i kolonializm 53

Azja Zachodnia i Eurazja 54

Wyznaczanie granic na kontynencie afrykańskim 55

Konkuzje 58

3 Rozdział

Globalne nierówności i lokalne pogranicza:

podstawowe pojęcia 63

Pogranicza: Przestrzeń kontra tożsamość 64

Globalne nierówności ekonomiczne 66

Baza danych na temat pogranicznych nierówności

ekonomicznych 67

Zastrzeżenia do narracji opartych na liczbach: „metafory liczbowe?” 72

Kreowanie teorii granic: skąd ludzie biorą środki do życia 75

Kategoryzacja granic 77

Ku integracji 81

Zmniejszanie nierówności: rola instytucji 84

Konkluzje: tworzenie modelu „IN-NI” (I-2) 85

Część II Regionalne studia przypadków 89

4 Rozdział 91

Dwie Ameryki. Współzależne pogranicze amerykańsko-meksykańskie 91

Znaczenie historii 94

Migracja w poszukiwaniu pracy i bezpieczeństwa 97

Polityka imigracyjna Stanów Zjednoczonych: podróże stają się coraz trudniejsze 99

Współczesne praktyki imigracyjne 101

Reżim bezpieczeństwa: rygor narzucony na pograniczach 103

Życie codzienne na pograniczu 104

Ograniczony budżet domowy a różnice w cenach 105

Szkoły i edukacja 106

Przedsiębiorczość i rynek pracy 108

Liczne problemy z bezpieczeństwem na pograniczach 110

Konkluzje 113

5 Rozdział 119

Od terenów pozbawionych granic do ran podziału i płotów na indyjskich granicach 119

Postkolonialna Azja Południowa 119

Perspektywa historyczna 121

Wspólnoty bezpieczeństwa? 121

Dziki kapitalizm, kolonializm i podzielone granice 123

Podział Indii: historia granic z piekła rodem 124

Kobiety w konfliktach granicznych 125

Współczesne indyjskie pogranicze Bengal: północny wschód 127

Płeć na współczesnym pograniczu 131

Etniczność oraz „zarejestrowane plemiona”: akcja afirmacyjna i bunt 132

Bariery psychologiczne we współdzielonej przestrzeni lądowej i morskiej 133

Męski nacjonalizm i diaspora transnarodowa 134

Konkluzje 135

6 Rozdział 139

(Zagrożona) integracja europejska. Ponadpaństwowa mobilność 139

Znaczenie map 141

Ujmowanie historii na mapach 141

Od zaszłości historycznych ku budowie równowagi i wspólnych instytucji 142

Zrównoważenie ekonomiczne? 143

Sieci instytucjonalne UE	145	
Rola i znaczenie instytucji regionalnych w życiu codziennym		147
Pogranicze polsko-niemieckie	149	
Ludzie pogranicza	149	
Dwumiastr: Frankfurt nad Odrą i Ślubice		152
Konkluzje	155	
7 Rozdział	161	
Granice morskie i rzeczne	161	
Współpraca na wodach	162	
Mapy morskie: nowe wyobrażenia o przestrzeni		163
Konwencja Narodów Zjednoczonych o prawie morza		163
Konflikty na Morzu Południowochińskim	164	
Rzeki przebiegające przez granice lądowe	167	
Migracja morska	168	
Zniechęcanie do migracji morskiej		169
Eksport pracy	170	
Konkluzje	173	
Część III Polityka publiczna	177	
8 Rozdział	179	
Bezpieczeństwo i przetrwanie	179	
Różne podejścia do kwestii bezpieczeństwa		180
Wybrane kwestie pojęciowe	182	
Bezpieczeństwo środowiskowe	184	
Zdrowie a środowisko	186	
Globalne wyzwania światowej polityki pogranicznej		188
Rynki a zmieniająca się świadomość	190	
Wolność od terroru i terroryzmu państwowego	192	
Brak bezpieczeństwa a płęć	193	
Mury i płoty na nierównych granicach		195
Czyja to ojczyzna?	197	
Konkluzje	200	
9 Rozdział	205	
Obywatelstwo, migracja oraz przemieszczanie się ludzi przez granice	205	
Obywatelstwo i biopolityka	206	
Historia i paragrafy: rodzina i biurokracja	209	
Płęć a relacje rodzinne	209	
Nowoczesne biurokracje	211	
Konflikt zasad rodzinnych, kulturowych oraz państwowych w Azji Południowej	211	
Historia granicy amerykańsko-meksykańskiej		213

Współczesne biurokratyczne reguły	214
Dokumenty a życie codzienne na pograniczu	215
Podróżowanie przez granice	217

Sprzeczne prawa: uchodźcy i przesiedlenia 219

Prawa płci	220
Uchodźcy: praktyka i nadzieje na przyszłość	220
Migracja z Południa dalej na południe: Obóz czy przesiedlenie?	222
Koszmar geopolityczny w Azji Zachodniej: skąd wzięli się migranci w Unii Europejskiej?	224
Niebezpieczne podróże i niejednoznaczne ich zakończenia	226
Problem płci w podróżach migrantów	228
Osiedlanie się i asymilacja migrantów	229

Konkluzje 231

10 Rozdział 237

Bardziej wolny i sprawiedliwy handel na pograniczach 237

Szara strefa oraz legalny handel transgraniczny 239

Handel legalny i nielegalny oraz dozwolony i niedozwolony	239
Nielegalny handel alkoholem i narkotykami	240
Biurokraci pogranicza	242
Od bezpieczeństwa do tarapatów na pograniczach Azji Południowej	243

Szara strefa – podsumowanie 246

Pogranicze amerykańsko-meksykańskie i wciąż obecny model maquiladora 247

Mieszane uczucia: kto zyskuje, a kto traci?	248
Niskie płace i niebezpieczne warunki życiowe	250
Praca w fabrykach a płęć	251
Nierówności na pograniczach: niewielkie zmiany w różnicach ekonomicznych między państwami	252
Życie codzienne na pograniczach w czasach wzmożonych kontroli bezpieczeństwa	253

Konkluzje (oraz spojrzenie na Europę) 256

Część IV Łącząc pogranicza 261

11 Rozdział 263

Problematyka pogranicza w filmach 263

Oddziaływanie filmów: różne rzeczywistości, ukryte cele i propaganda 266

Gatunek 1.: Filmy historyczne i przedstawiające ludy rdzenne 268

Gatunek 2.: Konflikt a bezpieczeństwo na granicach 269

Gatunek 3.: Migracja oraz niebezpieczne podróże 271

Gatunek 4.: Doświadczenia kobiet na pograniczach 273

Gatunek 5.: Legalny i nielegalny handel oraz biznes 274

Gatunek 6.: Zwycięstwa i porażki 276

Konkluzje 277

12 Rozdział 281**Propozycje rozwiązań. Organizacje pozarządowe oraz zmiana polityki w skali globalnej i regionalnej 281****Stan gospodarki w erze globalnej 282**

- Trzy pogranicza (i napięcia na granicach morskich) 282
- Inwestycje na pograniczach 283
- Wzrost gospodarczy pomniejszony o koszty środowiskowe 284
- Prawo międzynarodowe 285

Instytucje wielopoziomowe: globalne, na pograniczach, państwowe oraz pozarządowe 285

- Ruchy społeczne i organizacje pozarządowe 286
- Ludzie pogranicza wychodzą z cienia 287
- Grupy wyznaniowe 291
- Stawianie oporu państwu 292
- Zaangażowanie decydentów 292

Regionalne i transgraniczne instytucje władzy 293

- Instytucje publiczne w Europie, Ameryce Północnej i Azji Południowej 294
- Potrzeba interwencji. Ale czyjej i skąd? 295
- Regiony transgraniczne: analiza 296

Rozwiązania stosowane przez państwa: w kierunku wspólnego dobrobytu na przyjaznych pograniczach 298

- Programy szkolne i rytuały narodowe: dlaczego warto zbliżyć pogranicza? 298
- Od jedno- do wielojęzyczności 299

Wartości europejskie i narodowe 300

- Teksański program nauczania: ignorować Meksyk i granice 301
- Interwencjonizm w edukacji 301
- Wychodzenie z centralizmu państwowego 302
- Indywidualne wybory i więzi osobiste 303

Konkluzje 304**13 Rozdział 307****Konkluzje oraz refleksje na temat granic w erze globalnej 307****Krótkie podsumowanie 307****Odpowiadając na pytania postawione w 1. rozdziale 310****Rozwój teorii o granicach 312****Granica badań 313****Co przyniesie następna dekada? Mniejsze czy większe zmiany w granicach? 313**

Posłowie	319
Załącznik	323
Bibliografia	325
Indeks nazwisk	341